

Hoofdredacteur ESB,
Associate Professor RSM Erasmus University
a.jolink@sdu.nl

De neus van de kameel

Sommige verhalen verdienen het om steeds weer verteld te worden; zo ook de klassieker van 'de neus van de kameel'. In dit verhaal struint een Arabier met zijn kameel door de woestijn. Als de nacht valt slaat de Arabier zijn tentje op en stalt de kameel buiten. Midden in nacht wordt de Arabier wakker en ziet tot zijn verbazing de neus van de kameel onder het tentdoek doorkomen. "Meester", zegt de kameel, "het is buiten zo koud, mag ik mijn neus warmen in uw tent?" "Maar natuurlijk", zegt de Arabier, "mijn tent is niet groot maar je neus warmen moet wel lukken." Als de Arabier even later weer wakker wordt, ziet hij dat de kameel niet alleen zijn neus, maar ook zijn hoofd en nek in de tent heeft gelegd. "Meester", zegt de kameel, "ik neem slechts weinig ruimte in, mag ik ook mijn voorpoten in uw tent warmen?" De Arabier schuift wat op en zegt: "maar natuurlijk mag je ook met je voorpoten in mijn tent." Even daarna vraagt de kameel: "Maar mag ik dan niet helemaal in uw tent staan? Ik kan dan gelijk de tent overeind houden." "Ja, ja", zegt de Arabier en slaapt verder. Als hij 's ochtends wakker wordt, ligt hij buiten en heeft de kameel de tent voor zich alleen.

Ook Nederland kent sinds kort kamelen. Het postbedrijf Sandd heeft haar neus in de monopolie-tent van TPG Post gestoken. De oude Tante Pos had tot 1 januari 2008 respijt gekregen voor haar monopolie op onze brieven onder de vijftig gram, maar Sandd heeft nu een manier gevonden om deze afspraak te omzeilen: verzwaar een brief met een catalogus van een postorderbedrijf en de brief komt al gauw boven de vijftig gram uit. TPG Post zag zich inmiddels buiten de tent geplaatst en sputterde tegen dat de regels rond de liberalisering wel nageleefd moeten worden. De rechter oordeelde anders en stelde

dat het controleren van pakketten boven de vijftig gram op de aanwezigheid van brieven onder de vijftig gram op praktische bezwaren stuit. Het moge duidelijk zijn dat de regels van de liberalisering van de post inmiddels gelijkgesteld kunnen worden aan het recht van de slimste: verzwaar elke brief tot boven vijftig gram en de liberalisering van de post kan worden versneld. Wat dat betreft zijn er mogelijkheden te over: verzwaar elke brief met een loodje, maak bundeltjes van brieven en ontbundel ze weer in het distributiecentrum, plak brieven op catalogi van postorderbedrijven...

Inmiddels dansen de grootverbruikers van postzaken op het graf van de monopolieafspraken en wakkeren de banken het vuurtje aan door te dreigen massaal over te stappen naar de concurrent-in-wording, al dan niet gesterkt door de rechterlijke uitspraak. Toch is dit enigszins verbazingwekkend. Zelfs de meest doorgewinterde pro-markt-profeet zal erkennen dat afspraken moeten worden nageleefd en is elke markt gebaat bij transparante regels. Het ontduiken van afspraken, of dit nu gaat om het snoeien van gouden munten of handelen met voorkennis, werkt in het algemeen niet bevorderlijk voor het vertrouwen in de marktwerking en heeft in het verleden tot wetten geleid die het boerenverstand in het economisch verkeer aan banden legt. Het proces van liberalisering in de post, maar wat dat betreft ook in de telecom en in wat ons nog te wachten staat, zou een proces moeten zijn waarin de partijen moeten mogen uitgaan van de afspraken, zonder daarbij tot extreme transactiekosten te moeten overgaan bij rechtbanken, juristen of andere ordehandhavers. Daar waar de wetten van de jungle regeren en slechts de sterksten zullen overleven, zal uiteindelijk nieuw monopolioïde gedrag overwinnen. Het is zeer de vraag of praktische bezwaren in een liberaliseringsproces zwaarder moeten wegen dan de noodzaak om afspraken te eerbiedigen. In het ergste geval zal de wet van de jungle overgaan in de wet van de woestijn: oog om oog, tand om tand. Kan iemand die kameel in bedwang houden?